

Nr 161

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående slaktdjursavgifter, m. m.; given Stockholms slott den 18 november 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås åtgärder i anledning av att större överskott på nötkött beräknas uppkomma under innevarande regleringsår än vad som tidigare förutsetts. I syfte att avsätta en del av överskottet på den svenska marknaden avses att pröva möjligheterna att försöksvis genomföra försäljning av vissa kvantiteter nötkött till nedsatt pris. Vidare föreslås att de nuvarande maximibeloppen för slaktdjursavgift för nötkreatur höjs.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 18 november 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist *fråga angående slaktdjursavgifter, m. m.*, och anför.

De kostnader som uppstår i samband med export av överskott av kött och fläsk avses enligt gällande bestämmelser för prisregleringen på jordbrukets område att i princip täckas genom intäkterna av slaktdjursavgifter. Genom beslut av riksdagen, senast vid 1966 års vårsession (prop. 1966: 47, JoU 10, rskr 145), har fastställts vilka slaktdjursavgifter som Kungl. Maj:t högst äger bestämma. Enligt förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. (ändrad senast 1966: 478) får avgiften sålunda högst utgöra för nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kg, 80 kr. samt för nötkreatur med lägre vikt och svin 40 kr. allt räknat för hel kropp. Vid utförsel av levande djur är avgiften maximerad till 80 kr. för nötkreatur, som väger minst 300 kg, samt till 40 kr. för nötkreatur med lägre vikt och svin.

Statens jordbruksnämnd föreslår — efter framställning av jordbrukets förhandlingsdelegation och efter hörande av nämndens konsumentdelegation — att slaktdjursavgiften får utgöra för nötkreatur, som slaktade väger minst 150 kg, 120 kr. samt för nötkreatur med lägre vikt 70 kr. och för svin 50 kr.

Förhandlingsdelegationen framhåller att det f. n. pågår en mycket stor koslakt som om den fortsätter väntas medföra ett stort produktionsöverskott av nötkött, trots att konsumtionen under år 1966 ökat kraftigt. En av förhandlingsdelegationen redovisad prognos för det ekonomiska utfallet av föreningen Svensk Kötthandels verksamhet under innevarande regleringsår visar ett underskott av 67 milj. kr. Exportkostnaderna för köttvaror beräknas till 93 milj. kr. och för fläsk till 123 milj. kr. samt kostnaderna för föreningens verksamhet i övrigt till 44 milj. kr. Som inkomster redo-

visas slaktdjursavgifter för nötkreatur med 43 milj. kr. och för svin med 123 milj. kr. samt införselavgifter om ca 27 milj. kr.

Förhandlingsdelegationen anser att den främsta orsaken till den stora utslaktningen av kor utgör de starka farhågorna för försämrad ekonomi för mjölkproduktionen i framtiden. Farhågorna grundas på det förslag om ändrade principer för prissättningen av mjölk som framlagts av 1960 års jordbruksutredning. Enligt förhandlingsdelegationens uppfattning bör därför exportförlusterna på grund av koslaktens extraordinära omfattning principiellt täckas med andra medel än de ordinära regleringsmedlen. Delegationen förordar därför att till föreningen Svensk Kötthandels disposition ställs dels 25 milj. kr. av införselavgiftsmedel som influtit utöver normalramen under regleringsåret 1965/66 och tidigare år, dels 20 milj. kr. av inkomsterna av införselavgifter för fodermedel för regleringsåret 1966/67, dels 10 milj. kr. av införselavgiftsmedel inom normalramen utöver tidigare av jordbruksnämnden preliminärt anvisade medel. För den händelse medel av annat slag ej kan ställas till förfogande hemställer delegationen att maximibeloppen för slaktdjursavgifterna höjs för nötkreatur med slaktvikt av lägst 150 kg till 100 kr. och för svin till 50 kr.

Jordbruksnämndens konsumentdelegation finner inte anledning till anmärkning mot beräkningen av underskottet i föreningen Svensk Kötthandels verksamhet. Konsumentdelegationen godtar att till föreningen överförs inkomster av införselavgifter på fodermedel och införselavgifter inom normalramen. För att göra det möjligt att täcka en del av återstående underskott kan konsumentdelegationen godta att de högsta beloppen för slaktdjursavgifterna för nötkreatur med en slaktvikt av lägst 150 kg höjs till 120 kr. och för svin till 50 kr.

Konsumentdelegationen motsätter sig däremot att införselavgiftsmedel utöver normalramen tas i anspråk för att täcka återstående del av väntade förluster. I stället föreslår delegationen att möjligheterna undersöks att avsätta åtminstone en del av de lagrade överskotten av nötkött på den svenska marknaden. Detta bör vara möjligt utan att prisnivån för övrigt kött och fläsk behöver sjunka nämnvärt. Allvarliga ansträngningar bör därför göras att avsätta så stora kvantiteter som möjligt av de fryslagrade köttöverskotten på den inhemska marknaden.

Jordbruksnämnden framhåller att marknadssituationen i fråga om nötkött präglas främst av den sedan några år pågående utslaktningen av kor. Under regleringsåret 1964/65 sjönk således koantalet med drygt 6 % och under regleringsåret 1965/66 enligt preliminära beräkningar med drygt 3 %. Under perioden januari—oktober 1966 översteg koslaktens slakten under motsvarande period år 1965 med ca 10 %. Någon avmattning i utslaktningen kan f. n. inte skönjas. Även ungnötsslakten beräknas under det närmaste året komma att ligga på en hög nivå. Exporten av nötkött under innevarande regleringsår beräknas av nämnden komma att något

överstiga föregående års export av 23 000 ton. Även exporten av fläsk, som under regleringsåret 1965/66 uppgick till 39 000 ton, beräknas bli något högre under regleringsåret 1966/67. På grund av att skillnaden mellan inhemsk prisnivå och exportpriserna på köttvaror bedöms bli större än under föregående år beräknas exporten komma att dra större kostnader än vad volymökningen i och för sig kan föranleda.

Jordbruksnämnden, som inte har någon erinran mot prognosen rörande föreningen Svensk Kött Handels ekonomi, finner det nödvändigt att stärka föreningens inkomster om nu tillämpade prisbildningsnormer för köttvaror skall kunna upprätthållas oförändrade. Om avsättningsproblemen för kött och fläsk blir bestående, kan det emellertid bli nödvändigt att söka öka avsättningen inom landet och inte bara den starkt subventionerade exporten. Den nuvarande prispolitiken har medfört att köttkonsumtionen per capita varit praktiskt taget oförändrad under lång följd av år. I förhållande till andra länder med jämförlig standard är köttkonsumtionen i Sverige låg. En prissänkning i detaljhandelsledet skulle sannolikt medföra en inte helt oväsentlig avsättningsökning. Samtidigt uppstår emellertid en viss avsättningsminskning för fläsk vars storlek är svår att uppskatta. Det är vidare möjligt att konsumtionen av kött skulle kunna ökas genom ett realisationsförfarande.

En prissänkning på kött får emellertid enligt jordbruksnämnden betydande konsekvenser även för jordbruket. Det bortfall av inkomster från den ordinarie köttproduktionen, som skulle kunna drabba jordbrukarna, torde kunna minskas genom ökad kvalitetsdifferentiering och speciella realisationsförfaranden, varjämte behovet av exportsubventioner skulle nedgå.

Med hänsyn till föreningen Svensk Kött Handels akuta behov av inkomstförstärkning är jordbruksnämnden beredd att dels ställa införselavgifter för fodermedel till föreningens förfogande i enlighet med vad förhandlingsdelegationen föreslagit, dels tillföra föreningen införselavgifter inom normalramen till så stora belopp som möjligt. Härutöver är det enligt nämnden oundvikligt att öka intäkterna av slaktdjursavgifterna. Den höjning av dessa avgifter för nötkreatur som skett under senare år står inte i full relation till den ökning som skett av nötköttexporten. Det synes därför nämnden skäligt att nötköttproducenterna i vidgad omfattning bidrar till att ekonomiskt avlasta köttöverskottet.

Slutligen framhåller jordbruksnämnden att, om Kungl. Maj:t följer jordbrukets förhandlingsdelegations förslag att överföra införselavgiftsmedel utöver normalramen till föreningen Svensk Kött Handel, slaktdjursavgiften för svin ej behöver höjas och höjningen för nötkreatur kan begränsas till 100 kr.

Departementschefen

Av de prognoser, som omnämnts i det föregående, framgår att med utgångspunkt från nu kända statistiska uppgifter under innevarande regleringsår beräknas uppkomma ett exportöverskott av något mer än 23 milj. kg nötkött och något mer än 39 milj. kg fläsk. De kostnader, som till följd av att den inhemska prisnivån avsevärt överstiger den som råder på världsmarknaden uppkommer vid export av dessa kvantiteter kött och fläsk, beräknas till i runt tal 93 milj. kr. för kött och 123 milj. kr. för fläsk. Enligt vad jag inhämtat beräknas de genomsnittliga exportkostnaderna till 3: 60 kr. per kg för kött och 3: 10 kr. per kg för fläsk. Som jämförelse kan nämnas att det inhemska partiförsäljningspriset för nötkött, vilket ligger relativt nära den nedre prisgränsen, f. n. är 6: 18 kr. för kg. Motsvarande pris för fläsk, vilket däremot ligger relativt nära den övre prisgränsen, är 5: 91 kr. för kg.

Exportkostnaderna samt vissa andra kostnader för prisregleringen på kött och fläsk bestrids av Svensk Kötthandel, ekonomisk förening. De finansieras genom att föreningen tillförs intäkterna av slaktdjursavgifterna samt vissa införselavgifter. Av den prognos, som upprättats för föreningens ekonomi under innevarande regleringsår, framgår att slaktdjursavgifterna för svin väntas ungefärligen täcka exportkostnaderna för fläsköverskottet under det att intäkterna av slaktdjursavgifterna för nötkreatur inte räcker till för att täcka kostnaderna för export av överskottet på kött. Under beaktande av övriga kostnader för föreningen och den tilldelning av införselavgiftsmedel för köttvaror, som föreningen normalt kan påräkna inom den s. k. normalramen för införselavgiftsmedel som får disponeras för regleringsändamål, har i prognosen räknats med ett mycket betydande underskott i föreningens verksamhet.

Av det anförda framgår enligt min mening att överskottsproduktionen av nötkött och fläsk utgör en betydande belastning för det svenska jordbruket. Både ur producenternas synpunkt och ur samhällets synpunkt anser jag att det är angeläget att förlustbringande överproduktion kan undvikas. Jag återkommer till dessa spörsmål vid anmälan av mina förslag i anledning av 1960 års jordbruksutrednings betänkande om den framtida jordbrukspolitiken.

Enligt min mening kan knappast med säkerhet nu avgöras hur stort överskott av nötkött som uppkommer fram till den 1 september 1967. Det kan dock antas att produktionen ej oväsentligt kommer att överstiga den normala konsumtionen. Av vad jordbruksnämnden uttalar framgår emellertid att konsumtionen av nötkött i Sverige är låg i förhållande till andra länder med jämförlig standard och att avsättningen under vissa förutsättningar skulle kunna ökas. Nämnden berör därvid bl. a. frågan om att i likhet med vad som skett i fråga om smör tillgripa ett realisationsförfaran-

de beträffande nötkött. Nämndens konsumentdelegation förordar sådan åtgärd. Jag anser att de uppslag, som jordbruksnämnden och konsumentdelegationen framför, såvitt möjligt bör praktiskt prövas. Om viss del av överskottet på nötkött till nedsatt pris kan avsättas inom landet, är detta givetvis fördelaktigt ur konsumentsynpunkt. För jordbrukets del synes möjligen, såsom jordbruksnämnden uttalar, kunna uppstå olägenheter genom minskad avsättning av fläsk. Huruvida detta skulle bli fallet i en omfattning som är av betydelse torde dock knappast med säkerhet kunna fastställas i förväg. Med hänsyn till det anförda avser jag att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt jordbruksnämnden att skyndsamt närmare undersöka det lämpliga tillvägagångssättet för att sälja vissa kvantiteter av nötköttsöverskottet till nedsatt pris inom landet. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd bör äga vidta de jämkningar i gällande bestämmelser för prisregleringen på nötkött som behövs för att under innevarande regleringsår försöksvis genomföra sådan försäljning av nötkött. Kostnaderna härför bör täckas genom att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande tas i anspråk medel som för prisregleringsändamål tillförs föreningen Svensk Kötthandel.

I fråga om föreningen Svensk Kötthandels ekonomi anser jag i likhet med statens jordbruksnämnd, nämndens konsumentdelegation och jordbrukets förhandlingsdelegation att föreningen bör tillföras ytterligare medel för att täcka kostnaderna för verksamheten under innevarande regleringsår. Vad förhandlingsdelegationen hävdar rörande orsakssammanhanget mellan förslagen i det förut nämnda, av 1960 års jordbruksutredning framlagda betänkandet och den ökade koslakten kan enligt min mening inte leda till att man bör frånga den gällande principen att föreningens verksamhet skall finansieras genom införselavgiftsmedel, som får användas för regleringsändamål, och genom avgifter på produktionen. Jag delar med hänsyn härtill konsumentdelegationens uppfattning att införselavgiftsmedel, som influtit utöver den förut nämnda normalramen, ej bör tillföras föreningen. Däremot har jag ej något att erinra mot att, såsom jordbruksnämnden uttalar sig för, införselavgiftsmedel som nämnden äger disponera för regleringsändamål på jordbrukets område i ökad omfattning tillförs föreningen. Enligt vad jag inhämtat kan föreningen av dylika medel komma att tillföras ytterligare inemot 40 milj. kr.

Såsom jordbruksnämnden funnit är det därjämte nödvändigt att öka intäkterna av slaktdjursavgifter. Eftersom underskottet av dessa intäkter i allt väsentligt hänför sig till slaktdjursavgifterna för nötkreatur, är det enligt min mening i första hand dessa avgifter som bör höjas. Härför talar också att den fortgående specialiseringen inom jordbruksproduktionen lett till att produktion av nötkött och fläsk ej längre i samma utsträckning som tidigare bedrivs av samma företagare. Enligt min mening föreligger därför inte f. n. tillräckliga skäl för att höja det nu gällande högsta beloppet för

slaktdjursavgift för svin. Jag anser mig mot denna bakgrund böra föreslå att de avgifter, som enligt förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. högst får uttas för nötkreatur, höjs till 140 kr. för djur som efter nedslaktning väger minst 150 kg och till samma belopp för levande djur som vid utförsel väger minst 300 kg. För djur med lägre vikt bör maximiavgiften höjas till 80 kr. Jag vill dock anmäla att jag — om riksdagen bifaller vad jag förordat — ej avser att föreslå Kungl. Maj:t att bemyndiga jordbruksnämnden att höja angivna avgifter över 120 resp. 70 kr. förrän ytterligare erfarenheter vunnits rörande produktionsutvecklingen i fråga om nötkött. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att vidta de ändringar i nyss nämnda förordning som behövs för att genomföra mina förslag.

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

dels medge att de jämkningar vidtas i gällande bestämmelser för prisregleringen på nötkött som behövs för att försöksvis genomföra i det föregående angiven försäljning av nötkött,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta ändringar i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i det föregående.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten